

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

ALTMİŐİNCİ SŪRE-İ CELİLE
el-MŪMTAHİNE SŪRE-İ CELİLESİ
Medenî(; Medîne-i MŪnevvere dŕneminde inmiŐ)dir.
13 âyet-i kerîmedir.

O Rahmân ve O Rahîm olan Allâh'ın ismiyle!

1- Ey iman etmiş olan kimseler! Hem Benim düşmanım hem de sizin düşmanınız olanları birtakım dostlar edinmeyin! Rabbiniz olan Allâh'a inandınız diye onlar o Rasûlü ve sizi (yurdunuz olan Mekke'den) çıkartmaktayken ve size gelmiş olan hakkı (ve hakikati) gerçekten inkâr etmişlerken siz onlara dostluk açıklıyorsunuz / dostluk ulaştırıyorsunuz / dostluk sebebiyle (Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)in sırlarını) ulaştırıyorsunuz / (, oysa böyle bir şey size hiç yakışmıyor)!

Eğer siz Benim yolumda cihat için ve rızamı aramak için (muhacir olarak vatanlarınızdan) çıkmış bulduysanız(, düşmanlarımı dost edinmeyi bırakın)!

Ben sizin gizlemiş olduğunuz şeyleri de, açıklamış bulunduğunuz şeyleri de en iyi bilen biriyken, onlara gizlice dostluk bildiriyorsunuz(, ama bunda sizin ne gibi bir faydanız bulunabilir, zira gizli ve açık her şey Benim katımda eşittir, neticede Ben peygamberimi sizin gizli işlerinizden haberdâr edeceğim)!

İçinizden her kim bunu yaparsa muhakkak ki o, yolun doğrusundan sapmıştır / düz yolda sapmıştır /.

Ali ibni Ebî Talib (Radyallâhu anh) şöyle anlatıyor: Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) Zübeyr ve Mikdâd'la birlikte bana: "Doğruca gidin! Medine'ye yakın bir yerde olan Hâh bostanına varın, orada yanında mektup bulunan bir kadın bulacaksınız, o mektubu ondan alın!" buyurdu. Biz de yola düŐtük, o bostana vardığımızda birden o kadınla karşılaŐtık ve ona: "Çabuk mektubu çıkar!" dedik O, yanında mektup olmadığını söyleyince: "Ya mektubu çıkarırsın ya da elbiselerini çıkarırsın!" dedik. Bunun üzerine hemen saç örgülerinin içinden mektubu çıkarttı. Biz de onu alıp Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)e ulaŐtırdık. Sonra mektubun, Hâtıh ibni Ebî Belte'a tarafından, Mekke'de bulunan birtakım müşrik insanlara yazılmış olup, Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)in Mekke fethiyle alâkalı bazı sırlarını onlara haber verdiğini anladık. Bunun üzerine Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem): "Ey Hâtıb! Bu ne?" diye sorunca, o: "Ya Rasûlellâh! Hakkımda acele karar verme! Ben KureyŐ'in kendi bünyesinden değilim, seninle birlikte olan diğerk muhacirlerin, Mekke'de bulunan ailelerini ve mallarını koruyacak akrabaları var. Ben de orada bulunan akrabamı korumak için: 'Madem soy bağıım yok, bari bir iyiliğim olsun da o vesileyle yakınlarımı korusunlar!' diye düşündüm. Ben bunu bir kâfirlik ve dinden irtidâd niyetiyle yapmadım. Zaten İslâm'dan sonra kâfiriğe razı olacak değilim!" diye cevap verdi. O zaman Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) etrafındakilere: "Gerçekten o size doğru söylemiştir!" buyurdu. Bu durum karşısında ŐaŐkına dŕnen Őmer (Radyallâhu anh): "Ya Rasûlellâh! Bırak beni de Őu mŪnafığın boynunu vurayım!" deyince, Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem): "Muhakkak ki o, Bedir'de bulunmuŐtur! Sen ne biliyorsun ki; Allâh Bedir ehline muttali olmuş ve: 'Dilediğınızı yapın! Gerçekten Ben sizi (peŐinen) bağıŐladım!' buyurmuŐtur."

dedi. İşte bunun üzerine Allâh-u Te'âlâ bu âyetleri indirdi. (Beyzâvi, Nesefî, Hâzin, Âlûsî)

2- Onlar size karşı zafer kazanırlarsa, size pek çetin düşmanlar olacaklardır, ellerini ve dillerini (öldürme, esir etme ve hakarete bulunma gibi) kötülüklerle size iyice uzatacaklardır. Zaten onlar siz kâfir olsaydınız diye sürekli istekte bulunmuşlardır!

3- Ne akrabalık ilişkileriniz, ne de çocuklarınız (bir zararı savuşturarak ya da bir fayda temin ederek) size asla yaramayacaktır. Kıyâmet gününde (birbirinizden kaçmanızı gerektirecek müthiş olaylar ortaya çıkararak) O sizin aranızda bir ayrılma meydana getirecektir.

Allâh yapmakta olduğunuz şeyleri (hakkıyla gören ve karşılığını verecek olan bir) Basîr'dir.

4- Gerçekten sizin için, İbrahim'de ve onunla birlikte olanlarda pek güzel bir örnek bulunmuştur! Hani onlar kavimlerine demişlerdi ki: "Gerçekten biz sizden de, Allâh'ı bırakıp tapmakta olduklarınızdan da tamamen uzak kimseleriz! Biz sizi(n dininizi) inkâr ettik. Siz Allâh'a, O tek olduğu halde inanıncaya kadar ebediyen bizimle sizin aranızda düşmanlık ve şiddetli öfke (meydana gelmiştir ve bu, kalplerimizde yerleşmekle kalmayıp, davranışlarımız da da) belirmiştir."

Ancak İbrahim'in, babasına: "Ben senin için Allâh'tan (gelecek azaplardan) hiçbir şey(i def etmeye) sahip değilsem de, andolsun ki; yine de senin için mutlaka bağışlanma talebinde bulunacağım!" sözü müstesna! (Zira bu, müşrikler için istiğfar yasağından önce vuku bulduğundan dolayı örnek alınacak bir şey değildir. Ey müminler! İbrâhîm (Aleyhisselâm)m ve beraberindeki müminlerin şu sözlerini de örnek alın ki:) **"Ey Rabbimiz!** (Tüm işlerimizi Sana ismarlayarak) **ancak Sana tevekkül ettik ve ancak Sana yöneldik! Varış da ancak Sana'dır!**

5- Ey Rabbimiz! Bizi o kâfir olmuş kimseler için bir fitne (malzemesi) yapma! (Onları bize musallat etme ki, bize hakaret edemesinler ve işkence yapamasınlar. Sen de bize azap etme ki, kendileri yanlış yoldayken hak üzere olduklarını sanarak bizim sebebimizle fitneye düşmesinler.)

Ey Rabbimiz! Bizim için (günahlarımızı) mağfirette bulun! Şüphesiz ki Sen, (Kendisine sığınanı zelil etmeyecek ve Kendisine güvenenin ümidini boşa çıkarmayacak yegâne güce sahip olan) **Azîz de,** (hikmetsiz hiçbir iş yapmayan) **Hakîm de ancak Sensin!**

6- Andolsun ki; elbette o (İbrâhîm (Aleyhisselâm) ve beraberinde ola)nlarda sizin için; Allâh'ı(n rızasını) ve o son günü(n mükâfatını) ummakta olan / Allah'tan ve o son günden korkmakta olan / kimseler için muhakkak ki pek güzel bir örnek bulunmuştur.

Her kim (Bizim emrimizden) **yüz çevirir** (de, kâfirlerle dostluk eder) **se şüphesiz ki Allâh,** (bütün yaratıklarından tamamen ihtiyaçsız olan) **Ganiyy de,** (bütün hamdlere lâayık olan) **Hamîd de ancak O'dur.**

7- (Şimdilik size Mekke müşrikleriyle dost olmak yasaklanmışsa da, yakın bir zamanda) umulur ki Allâh, (Mekke fethini müyesser kılıp onlara da iman nasip ederek) **sizinle, o (şirk koşan yakı)nlar(ınız)dan düşmanlık yapmış bulunduğunuz o kimseler arasında bir tür dostluk yaratacaktır. Allâh** (kalpleri çevirmeye, halleri değiştirmeye ve dostluk sebeplerini kolaylaştırmaya hakkıyla gücü yeten bir) **Kadîr'dir. Allâh** (son derece bağışlayan bir) **Gafûr'dur,** (bu yüzden evvelce kâfirlerle dostluk yaparak işlemiş olduğunuz günahları bağışlayacaktır); (son derece merhamet sahibi olan bir) **Rahîm'dir,** (böylece size acıyarak cemaatinizi dağıtmayacak ve İslâm'a girecek olan müşrikleri de rahmetine katacaktır).

8- Allâh sizi o kimselerden; onlara iyilikte bulunmanızdan ve kendilerine adaleti ulaştırmanızdan engellemez ki, onlar din konusunda sizinle savaşmamışlardır ve sizi yurtlarınızdan çıkarmamışlardır!

Şüphesiz ki Allâh adaletli davrananları sever (ve onların bu yaptıklarına rıza gösterir)!

Ebû Bekir (Radıyallâhu anh)ın kızı Esmâ (Radıyallâhu anhâ) şöyle anlatıyor: "Kureyş zamanında şirk üzere olan annem, onların Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) ile anlaşmaları üzerine birtakım hediyelerle beni ziyarete geldi. Ben onun hediyelerini kabul etmekten, hatta onu evime bile almaktan kaçındım. Derken ablam Âişe (Radıyallâhu anhâ)ya haber gönderip Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)e bu hususu sormasını istedim. Bunun üzerine Allâh-u Te'âlâ bu âyet-i kerimeyi indirince Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) hediyesini kabul etmemi ve onu eve almamı emretti.

Bu sebab-i nüzulden anlaşıldığı üzere; âyet-i kerime, önüne gelen kâfirle dosdluk ve diyalog kurma anlamına gelmeyip, sadece anne ve kardeş gibi karabet hakkına sahip olan, özellikle de kadınlar ve çocuklar gibi zayıf durumda bulunanlara iyi davranmakta alâkalıdır. Bundan dolayı ulemâ; büyük bir zararından korkulmadıkça, bir kâfire karşı iyi davranış sergilemek için ayağa kalkmanın caiz olmadığını açıklamışlar, buna delil olarak da: "Çünkü biz onların dînî konudaki yanlışlarını hareketlerimizle de ortaya koymakla memuruz, dolayısıyla onlara haklıymışlar izlenimini verecek şekilde saygılı davranışlardan kaçınmalıyız!" demişlerdir. (Âlûsî)

9- Allâh sizi ancak o kimselerden; onlarla dostluk kurmanızdan engellemektedir ki, onlar din hususunda sizinle savaşmışlardır, sizi yurtlarınızdan çıkarmışlardır ve sizi çıkarmaya karşı birbirine arka çıkmışlardır. Herkim onları dost edinirse, iş te sana! Ancak onlar, (dostluk ve düşmanlık hususunda yersiz davranışlarda bulunmakla ve canlarını ebedî azaba arz etmekle, kimseye değil, sadece nefislerine) zulmetmiş bulunan kimselerin ta kendileridir.

10- Ey iman etmiş olan kimseler! O (görünüşte) inanmış olan kadınlar (kâfirlerin arasından) hicret eden kimseler olarak size geldikleri zaman, onları(n dilleriyle kalplerinin birbirine uyup uymadığı hu susunda kendilerini) imtihan edin! Onların imanını en iyi bilen Allâh'tır! Şayet (onlar: "Vallâhi ben bir memleketi beğenmediğim yahut kocamı sevmediğim için veya bir dünyalık elde etmek arzusuyla Mekke'den çıkmadım! Ben ancak Allâh ve Rasûlünü sevdiğim için çıktım!" diye yemin ederlerse, siz de bu imtihanın ardından, güçlü bir zanla) onları (gerçekten) inanan kadınlar olarak bilerseniz, artık onları o kâfir (olan eş)ler(in)e geri döndürmeyin! Çünkü ne bunlar onlar için helâldirler, ne de onlar bunlara helâl olurlar! Yine de (mehir olarak) harcamış oldukları şeyleri onlar(ın kocaların)a verin! Kendilerine mehirlerini verdiğiniz zaman, onları nikahlamanızda sizin üzerinize hiçbir günah yoktur. (Zira İslâm'a girmeleri, onlarla kâfir eşlerinin arasında bir engel teşkil etmiştir.)

Siz de (dâr-ı harpte kâfir olarak kalan ya da İslâm yurdundan mürtet olarak dâr-ı harbe giden) o kâfir kadınların ismetlerini (ve evlilik bağlarını) tutmayın(, hemen onları boşayın) ve (mehir olarak) harcadığınız şeyleri (yeni evlenecekleri müşrik kocalarından) isteyin, onlar da (size hicret eden imanlı kadınlara mehir olarak) harcadıkları şeyleri (sizden) istesinler!

İşte size! Bu, Allâh'ın hükmüdür ki, (böylece) O aranızda hüküm vermektedir. Allâh (sizin menfaatiniz dâhil her şeyi hakkıyla bilen bir) Alîm'dir; (her hükmü yerli yerinde olan bir) Hakîm'dir.

11- Eğer eşlerinizden biri sizden kaçıp kâfirlere ulaşırsa (ve o kâfirler size mehirlerini vermezlerse), sonra da siz (harpte onları) cezalandırır (ve ganimet alır)sanız, artık (mehir olarak) harcadıkları şeyin bir mislini(, aldığınız ganimetten ayırıp) eşleri gitmiş olan o kimselere verin. O Allâh (a isyan)dan hakkıyla sakının ki, siz O'na inancı kimselersiniz!

12- Ey Nebiy(y-i zî şân)! İnanan kadınlar sana gelip de, Allâh'a hiçbir şeyi ortak koşmayacaklarına, hırsızlık yapmayacaklarına, zina etmeyeceklerine, (kızlarını diri diri gömerek) çocuklarını öldürmeyeceklerine, (başkasından doğurdukları çocukları kocalarına getirip: "Bu senin çocuğun!" diyerek) elleriyle ayakları arasında kendisini uyduracakları bir

iftira (meydana) **getirmeyeceklerine ve** (Allâh'a ve peygamberine itaat hususunda) **güzel tanınan herhangi bir şey hakkında sana isyan etmeyeceklerine dâir seninle bî'atleş**(ip sözleş) **tikleri zaman, sen de onlarla bî'atleş ve kendileri için Allâh'tan mağfiret talebinde bulun! Şüphesiz ki Allâh** (geçmiş günahları çokça bağışlayan bir) **Ğafûr'dur**; (kullarına çok acıdığı için, İslâm'a girdikten sonraki hayatlarında kendilerini muvaffak edecek olan bir) **Rahîm'dir**.

Rivayet olunduğuna göre; Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) Mekke fethi günü erkeklerin bî'atini bitirince, kadınlarla bi'ate başladı. O sırada kendisi Safa tepesi üzerinde bulunuyor, Ömer (Radiyallâhu anh) ise biraz aşağısında oturuyor, onun emriyle Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) adına onlara tebliğlerde bulunuyor ve Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) tarafından onların bî'atini kabul ediyordu.

Ebû Süfyan'ın hanımı Hind (Radiyallâhu anhümâ), Hazret-i Ham-za'ya yaptıklarından dolayı Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)e tanınmamak için örtülü bir vaziyette kadınlar topluluğu arasında bulunuyordu. İlk olarak "Şirk koşmama" şartı konu edildikten sonra, "Hırsızlık yapmamaları" kaydı açıklanınca o: "Ebû Süfyan pek cimri bir adamdır! Ben onun malından bir şeyler almıştım, peki bu bana helâl olur mu?" dedi. O zaman Ebû Süfyan: "Geçmişte aldıkların sana helâl olsun!" dedi. Bunun üzerine Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) onu tanıyıp gülmeye başlayınca o: "Ey Allâh'ın peygamberi! Geçmiş bağışla, ne olur!" dedi. Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) de: "Allâh seni affetsin!" buyurdu. "Zina yapmama" şartı mevzu edilince, o: "Hür kadın da zina mı edermiş?" diye şaşkınlığını ifade etti.

"Çocuklarını öldürmeme" şartı beyan edilince, Bedir günü Müslümanlar tarafından öldürülen Hanzala isimli oğlunu kastederek: "Biz onları küçükken büyüttük, siz ise onları büyükken öldürdünüz!" demesi üzerine, Ömer (Radiyallâhu anh) sırtüstü uzanacak kadar gülmekten kendini alamadı, Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) ise tebessüm buyurdu. "İftira etmemeleri" şartı zikredilince o: "Vallâhi, bühtan çok çirkin bir liştir, sense bize ancak iyiliği ve güzel ahlâkı emretmektesin!" diye konuştu. Son olarak "Güzel bilinen şeylerde peygambere isyan etmeme" koşulu anılınca: "Vallâhi biz bu meclise, herhangi bir konuda sana isyan fikriyle oturmadık!" dedi. (Nesefî, Âlûsî)

13- Ey iman etmiş olan kimseler! Bir toplumu dost edinmeyin ki, Allâh onlara gazap etmiştir, (daha önce ölüp defnedilmiş) kabirlerin halkı olan kâfirler (âhiretin ebedî nimetlerinden) ümit kestiği gibi, gerçekten onlar da âhiretten ümit kesmişlerdir!

Bazı fakir Müslümanların, meyvelerinden ve ürünlerinden faydalanmak için Yahudilerle dostluk kurması üzerine bu âyet-i kerîme nazil olmuştur. (Âlûsî)

KUR'ÂN'I MECÎD
VE
TEFSİRLİ
MEÂL-İ ÂLÎSÎ

Mahmud Ustaosmanoğlu